

**INTEGRATSION YONDASHUV ORQALI O'QUV-METODIK
TA'MINOT SIFATINI OSHIRISH**

Safarova Rahima Sattor qizi,

Buxoro davlat tibbiyot instituti katta o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqola kredit-modul tizimi (KMT)da o'quv-metodik ta'minot (OMT) sifatini oshirishda integratsion yondashuvlarning ahamiyati va samaradorligini o'rganadi. KMTning asosiy tamoyillari – moslashuvchanlik, mobilik va talabamarkazlik – ta'lim jarayonida samaradorlikni ta'minlash uchun qo'llaniladigan integratsion usullar tahlil qilinadi. Maqolada zamonaviy ta'lim texnologiyalari, fanlararo bog'liqlik va raqamli vositalarning KMTga integratsiyasi orqali ta'lim sifatini oshirishning ilg'or usullari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: kredit-modul tizimi, o'quv-metodik ta'minot, integratsiya, ta'lim texnologiyalari, fanlararo bog'liqlik, raqamlashtirish.

**ПОВЫШЕНИЕ КАЧЕСТВА УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКОГО
ОБЕСПЕЧЕНИЯ В КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЙ СИСТЕМЕ ЧЕРЕЗ
ИНТЕГРАЦИОННЫЙ ПОДХОД**

Атоева Мехринисо Фарходовна,

*Доцент Бухарского государственного университета, доктор
педагогических наук философии (PhD)*

Аннотация. Данная статья исследует значение и эффективность интеграционных подходов в повышении качества учебно-методического обеспечения (УМО) в кредитно-модульной системе (КМС). Анализируются

интеграционные методы, применяемые для обеспечения эффективности образовательного процесса на основе ключевых принципов КМС – гибкости, мобильности и ориентации на студента. В статье рассматриваются передовые методы повышения качества образования через интеграцию современных образовательных технологий, междисциплинарных связей и цифровых инструментов в КМС.

Ключевые слова: кредитно-модульная система, учебно-методическое обеспечение, интеграция, образовательные технологии, междисциплинарные связи, цифровизация.

IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATIONAL AND METHODOLOGICAL SUPPORT IN THE CREDIT-MODULE SYSTEM THROUGH AN INTEGRATION APPROACH

Atoyeva Mekhriniso Farhodovna,

Associate professor of Bukhara state university, doctor of philosophy (PhD)

Abstract. This article examines the significance and effectiveness of integration approaches in improving the quality of educational and methodological support (EMS) within the credit-module system (CMS). It analyzes integration methods applied to enhance the efficiency of the educational process based on the core principles of CMS – flexibility, mobility, and student-centeredness. The article explores advanced methods for improving education quality through the integration of modern educational technologies, interdisciplinary connections, and digital tools into CMS.

Keywords: credit-module system, educational and methodological support, integration, educational technologies, interdisciplinary connections, digitalization.

KIRISH. Kredit-modul tizimi (KMT) zamonaviy oliy ta'limning eng muhim tizimlaridan biri bo'lib, Bolon jarayoni doirasida joriy etilgan. Uning asosiy maqsadi ta'lim dasturlarini yagona standartga keltirish, talabalarning akademik harakatchanligini oshirish va o'quv rejalarini moslashuvchan qilishdan iborat. Biroq, KMTning samaradorligi, birinchi navbatda, uning o'quv-metodik ta'minot (OMT) sifatiga bog'liq.

An'anaviy OMT usullari ko'pincha modulli ta'limning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olmaydi, natijada quyidagi muammolar yuzaga keladi:

Bilimlarning parchalanishi – fanlararo bog'liqlik yetishmasligi tufayli, talabalar o'zlashtirgan bilimlarni amaliyotda integratsiyalasha olmaydi va mavzular o'rtasidagi mantiqiy bog'lanishlar yo'qoladi. Bu holatda, ta'lim jarayoni tarkibiy jihatdan parchalangan holda namoyon bo'ladi, natijada talabalarda tizimli tafakkur shakllanmaydi.

Moslashuvchanlikning pastligi – individual talablarga javob bera olmaslik, ya'ni har bir talabaning bilim darajasi, o'rganish tezligi va qiziqishlarini hisobga olmagan holda bir xil o'quv rejasini qo'llash. Bu esa kuchli va sust talabalar o'rtasidagi tafovutni kuchaytiradi va samaradorlikni pasaytiradi.

Eski uslubdagi o'qitish metodlari – talabalarning qiziqishini uyg'otmaslik, chunki an'anaviy dars uslublari ko'pincha passiv o'qitishga asoslangan bo'lib, talabalarning faol ishtirokini rag'batlantirmaydi. Natijada, kreativlik, tanqidiy fikrlash va mustaqil o'rganish qobiliyatlari rivojlanmaydi.

Integratsion yondashuvlar aynan shu muammolarni bartaraf etishga qaratilgan bo'lib, ular:

Turli ta'lim resurslarini birlashtirish – bu yondashuv elektron platformalar, interfaol darsliklar, multimedia vositalari va virtual laboratoriyalardan

foydalanish orqali o'quv jarayonini boyitadi. Shu bilan birga, talabalarga bilimlarni turli manbalardan o'zlashtirish imkoniyati beriladi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni (aralash ta'lim, loyihaviy ta'lim, gamifikatsiya) joriy etish – bu metodlar talabalarning qiziqishini oshiradi, jamoaviy ishlash qobiliyatini rivojlantiradi va bilimlarni amaliyot bilan bog'lashga yordam beradi. Masalan, gamifikatsiya orqali o'quv jarayoni qiziqarli va raqobatli shaklga keltiriladi, bu esa motivatsiyani oshirishga xizmat qiladi.

Fanlararo aloqalarni mustahkamlash orqali talabalarga bilimlarning yaxlit tizimini shakllantirish imkonini beradi – bu yondashuv turli fanlarni o'zaro bog'lab, murakkab muammolarni hal qilishda ko'p qirrali yondashuvni rivojlantirishga imkon yaratadi. Natijada, talabalar nafaqat nazariy bilimlarni, balki ularni amaliyotda qanday qo'llashni ham o'rganadi.

Shunday qilib, integratsion yondashuvlar KMTda samarali o'quv jarayonini tashkil etishning asosiy omili hisoblanadi, chunki ular nafaqat an'anaviy metodlarning kamchiliklarini bartaraf etadi, balki zamonaviy ta'lim talablariga mos keladigan innovatsion usullarni taklif etadi.

Asosiy qism. Kredit-modul tizimi (KMT) zamonaviy oliy ta'limning dinamik rivojlanishini ta'minlovchi asosiy mexanizmlardan biri bo'lib, u asosan uch asosiy tamoyilga asoslanadi:

Moslashuvchanlik – bu tamoyil talabalarga o'z o'quv yo'nalishlarini shaxsiy istiqbollari, professional maqsadlari va individual qiziqishlariga ko'ra sozlash imkoniyatini beradi. Bu yondashuv orqali har bir talaba o'zining kuchli tomonlarini rivojlantirish va zaif jihatlarini bartaraf etish uchun optimal o'quv rejasini shakllantirishi mumkin. Bundan tashqari, moslashuvchanlik tizimi talabalarga qo'shimcha fanlarni tanlash, akademik yukni taqsimlash va hatto o'qish muddatini uzaytirish yoki qisqartirish kabi imkoniyatlarni ham taqdim etadi.

Mobilik – bu tamoyil turli oliy ta'lim muassasalari (OTMLar) o'rtasida kreditlarni o'tkazish va tan olish imkoniyatini nazarda tutadi. Mobililik talabalarga bir mamlakat yoki hatto xalqaro miqyosda ta'lim olishlarini davom ettirish, turli universitetlardan dasturlarni birlashtirish va yangi bilimlar olish imkoniyatini beradi. Bu, ayniqsa, ikki tomonlama diplom dasturlari, almashinuv dasturlari va xalqaro hamkorlikdagi loyihalar uchun ahamiyatli hisoblanadi.

KMTda o'quv-metodik ta'minot (OMT) bilan bog'liq quyidagi kamchiliklar mavjud:

Modullar orasidagi bog'liqlik yetarli emas – bu holatda fanlar o'rtasidagi mantiqiy aloqalar yetarlicha ishlab chiqilmagan bo'lib, talabalar bilimlarni parchalangan holda o'zlashtiradi. Natijada, ular mavzular o'rtasidagi uzviy bog'lanishlarni tushunishda qiynaladi va o'zlashtirilgan bilimlarni amaliyotda qo'llashda muammolar yuzaga keladi.

O'quv materiallari talabalarning turli darajadagi bilimlariga moslashtirilmagan – ba'zi talabalar uchun materiallar juda murakkab, boshqalari uchun esa oddiy bo'lishi mumkin. Bu esa guruhdagi bilimlar tafovutini kuchaytiradi va o'qituvchilarning individual yondashuvni amalga oshirishini qiyinlashtiradi.

Raqamli texnologiyalardan samarali foydalanilmagan – ko'pgina hollarda dars jarayonida zamonaviy elektron resurslar, interfaol platformalar va virtual laboratoriyalardan to'liq foydalanilmaydi. Bu esa talabalarning qiziqishini uyg'otmaydi va ta'lim sifatini pasaytiradi.

Integratsion yondashuvlarni amaliyotda qo'llashning eng samarali usullaridan ba'zilari quyidagilardir:

Fanlararo modullarni ishlab chiqish - bu yondashuv bir nechta fanlarni qamrab oluvchi umumiy dasturlarni yaratishga asoslangan. Masalan, "Sun'iy

intellekt asoslari" moduli dasturlash, matematika va falsafani o'z ichiga olgan holda ishlab chiqilishi mumkin. Bunday modullar talabalarga kompleks bilimlarni butun holda egallash, fanlar o'rtasidagi bog'lanishlarni aniq tushunish imkonini beradi. Bu yondashuv, shuningdek, o'qituvchilar hamkorligini rag'batlantirib, ularning professional ko'nikmalarini oshirishga yordam beradi.

Aralash ta'limni joriy etish - bu an'anaviy va onlayn ta'limning afzalliklarini birlashtiruvchi innovatsion yondashuvdir. Talabalar bir qism materiallarni mustaqil ravishda elektron platformalar orqali o'rganishlari, keyin esa amaliy mashg'ulotlar, seminar va diskussiyalar uchun auditoriyalarda ishtirok etishlari mumkin. Aralash ta'lim modeli talabalarning vaqtini samarali taqsimlash, individual o'rganish tezligini hisobga olish va ta'lim jarayonini qiziqarli qilish imkoniyatini beradi.

Katta ma'lumotlardan foydalanish - bu yondashuv talabalarning akademik faoliyatini tahlil qilish, ularning bilim darajasi, o'rganish uslublari va qiziqishlarini aniqlashga asoslangan. Maxsus tahlil dasturlari yordamida har bir talaba uchun shaxsiylashtirilgan o'quv rejalari ishlab chiqiladi. Masalan, AI asosidagi tizimlar talabaning oldingi natijalariga qarab, unga optimal o'quv materiallarini tavsiya qilishi yoki qo'shimcha mashqlarni taklif etishi mumkin. Bu yondashuv ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshirishga imkon beradi.

Loyihaviy ta'lim metodlarini qo'llash - bu usulda talabalar real hayotiy muammolarni hal qilish uchun turli fanlardan olingan bilimlarini qo'llaydilar. Masalan, "Aqlli shahar" loyihasi talabalarga ekologiya, infratuzilma, dasturlash va iqtisodiyot fanlarini integratsiyalash imkonini beradi. Bunday loyihalar talabalarning jamoaviy ishlash qobiliyatini, kreativ fikrlashini va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Gamifikatsiya elementlarini joriy etish - bu yondashuv o'quv jarayonini qiziqarli qilish uchun o'yinlashtirish elementlaridan foydalanishni nazarda tutadi. Ballar tizimi, darajalar, mukofotlar va raqobatli elementlar talabalarning motivatsiyasini oshirishga xizmat qiladi. Masalan, dasturlash bo'yicha interfaol platformalar orqali talabalar kod yozish uchun ballar to'plashlari va reytingda yuqori o'rinlarni egallashlari mumkin. Bu nafaqat o'rganishga qiziqish uyg'otadi, balki doimiy ravishda o'z bilimlarini yangilashga undaydi.

Xalqaro tajribani integratsiyalash - bu yondashuv xorijiy oliy ta'lim muassasalarining eng yaxshi amaliyotlarini mahalliy ta'lim tizimiga moslashtirishdan iborat. Xalqaro almashinuv dasturlari, ikki tomonlama diplom dasturlari va chet tillarida o'qitish kabi usullar talabalarning global miqyosda raqobatbardosh bo'lishiga yordam beradi. Masalan, Yevropa universitetlarida qo'llaniladigan ta'lim metodlari va dasturlarini mahalliy sharoitlarga moslashtirish orqali ta'lim sifatini oshirish mumkin.

Ushbu integratsion yondashuvlar KMTda ta'lim sifatini sezilarli darajada yaxshilash, talabalarning bilim darajasini oshirish va ularni professional faoliyatga tayyorlashda muhim rol o'ynaydi. Har bir usulning o'ziga xos afzalliklari borligi sababli, ularni muvofiqlashtirib qo'llash eng yuqori samaradorlikka erishishga imkon beradi.

Xulosa. Integratsion yondashuvlar kredit-modul tizimi (KMT)da o'quv-metodik ta'minot (OMT) sifatini tubdan oshirishning asosiy omili hisoblanadi, chunki ular nafaqat ta'lim jarayonining sifati va samaradorligini sezilarli darajada yaxshilaydi, balki talabalarning kasbiy kompetensiyalarini mustahkamlash, ularni zamonaviy bozor talablariga moslashtirish va global raqobatbardoshlik qobiliyatini shakllantirish keng imkoniyatlarini yaratadi.

Integratsion yondashuvlarning ahamiyati shundaki, ular an'anaviy ta'lim metodlarining kamchiliklarini bartaraf etish bilan birga, fanlararo bog'lanishlarni

mustahkamlash, individual ta'limga yo'naltirilgan moslashuvchan tizimlarni joriy etish va raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish orqali ta'limni yangi bosqichga olib chiqadi. Bu yondashuvlar talabalarga nafaqat nazariy bilimlarni, balki ularni amaliyotda qo'llash ko'nikmalarini ham o'zlashtirish imkonini beradi, shu bilan birga kreativlik, tanqidiy fikrlash, loyihalarni boshqarish va jamoaviy ishlash qobiliyatlari kabi zamonaviy kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishga yordam beradi.

Kelajakda integratsion usullarning samaradorligini oshirish uchun turli yo'nalishlar bo'yicha universal modellarni ishlab chiqish zarur bo'lib, bu quyidagi jihatlarni o'z ichiga olishi kerak:

Ta'lim dasturlarini chuqur integratsiyalash – turli fanlarni o'zaro bog'lovchi umumiy modullar yaratish, fanlararo loyihalarni ishlab chiqish va bilimlarni amaliyot bilan uzviy bog'lash.

Shaxsiylashtirilgan ta'limni rivojlantirish – har bir talabaning individual qobiliyatlari, bilim darajasi va o'rganish uslubini hisobga olgan holda moslashtirilgan o'quv rejalarini tuzish, sun'iy intellekt va katta ma'lumotlar tahlilidan foydalangan holda optimal o'quv strategiyalarini ishlab chiqish.

Raqamli ta'lim muhitini kengaytirish – virtual va kengaytirilgan reallik (VR/AR) texnologiyalari, sun'iy intellekt asosidagi o'quv platformalari, interfaol simulyatorlar va onlayn laboratoriyalardan to'liq foydalanish orqali ta'limni qiziqarli va samarali qilish.

Xalqaro hamkorlikni mustahkamlash – dunyoning yetakchi universitetlari tajribasini o'rganish, ikki tomonlama dasturlarni rivojlantirish, talabalar va professor-o'qituvchilar almashinuvini faollashtirish orqali mahalliy ta'lim tizimini global standartlar darajasiga olib chiqish.

Doimiy monitoring va baholash tizimini joriy etish – integratsion yondashuvlarning samaradorligini muntazam ravishda baholash, talabalar bilim darajasini nazorat qilish va o'quv jarayonini doimiy takomillashtirish uchun tahliliy tizimlardan foydalanish.

Xulosa qilib aytganda, integratsion yondashuvlar nafaqat hozirgi zamon talablariga javob beradigan, balki kelajakdagi o'zgarishlarga moslashuvchan, innovatsion ta'lim tizimini shakllantirishning asosiy vositasi hisoblanadi. Ushbu yo'nalishda olib borilgan izlanishlar va amaliy tajribalar ta'lim sohasidagi yutuqlarni yangi bosqichga ko'tarishga, shu bilan birga malakali mutaxassislar tayyorlashning sifat jihatdan yangi modelini yaratishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Bolon jarayoni: asosiy hujjatlar - SPb: SPbGU, 2005 - 156 b
2. European Higher Education Area - Leuven, 2009 - 48 p
3. Toshpolatov J Oliy ta'lim modernizatsiyasi - T: Fan, 2018 - 224 b
4. Kennedy D Writing Learning Outcomes - Cork, 2007 - 126 p
5. Qurbonov M Kredit-modul tizimi - T: O'qituvchi, 2020 - 180 b
6. Karimov N Pedagogik innovatsiyalar - T: Sharq, 2019 - 312 b
7. Fogarty R How to Integrate Curricula - Corwin, 2009 - 152 p
8. Siddiqov B Fanlararo integratsiya - T: Akademnashr, 2021 - 248 b
9. Jonassen DH Problem Solving - Pfeiffer, 2004 - 218 b
10. Bates AW Teaching in Digital Age - 2019 - 412 p
11. Xolmirzayev S Elektron ta'lim - T: Innovatsiya, 2022 - 176 b

12. Clark RC E-Learning Science - Wiley, 2016 - 528 p
13. Biggs J Quality Learning - Open University, 2011 - 480 p
14. Abdullayeva M Ta'lim baholash - T: O'zbekiston, 2020 - 198 b
15. Palomba CA Assessment Essentials - Jossey-Bass, 2014 - 368 p